

Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wlkp.

ul. Warszawska 35, 66-400 Gorzów Wlkp.

tel. (095) 732 28 43, 732 38 14

www.muzeumlubuskie.pl

email: info@muzeumlubuskie.pl

Dział Archeologii

ul. Fabryczna 1-3 (Spichlerz), 66-400 Gorzów Wlkp.

tel. (095) 722 54 68, 722 67 09

Paweł Kaźmierczak

Sprawozdanie z nadzoru archeologicznego
przy modernizacji budynku
Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego
w Gorzowie Wlkp. przy ul. Jagiellończyka 8

MUZEUM LUBUSKIE
im. Jana Dekerta
ul. Warszawska 35
66-400 Gorzów Wlkp.
tel./fax 95/7322843, 95/7323814
(1)

Paweł Kaźmierczak

Gorzów Wielkopolski
2014/15

Wstęp

W dniach 18.04 - 28.11.2014 r. w Gorzowie Wlkp. podczas modernizacji budynku Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego przy ul. Jagiellończyka 8 na terenie działek nr 370, 371/2, 372, 344, 380/1, 381 i 382 (ryc. 1, 2) przeprowadzono badania archeologiczne w formie nadzoru archeologicznego. Badania odbyły się na podstawie wniosku Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego 31.03.2014 r. oraz zezwolenia Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nr 20/G/2014 z dnia 03.04.2014 r. Wykonanie nadzoru archeologicznego zlecono Muzeum Lubuskiemu im. Jana Dekerta w Gorzowie Wlkp., reprezentowanemu przez archeologa, Pawła Kaźmierczaka.

Inwestycja zlokalizowana była w bezpośrednim sąsiedztwie stanowiska archeologicznego oraz w granicach historycznego Nowego Miasta (ryc. 1), dzielnicy Gorzowa Wlkp.

W ramach przebudowy budynku przewidziano liczne wykopy o różnej głębokości, głównie w południowej części inwestycji, przed wejściem głównym. Zakres badań archeologicznych obejmował nadzór nad całością prac ziemnych prowadzonych w ramach inwestycji.

Stan badań i krótka historia dzielnicy Nowe Miasto

Modernizowany budynek Urzędu Wojewódzkiego jest obiektem użyteczności publicznej o funkcji typowo biurowej, powstałym w latach osiemdziesiątych XX w. Obecny stan techniczny wymaga licznych prac renowacyjnych (zdj. 1).

Z terenu Gorzowa Wielkopolskiego, położonego w miejscu w którym Kłodawka wpada do Warty, znane są liczne pozostałości osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego: osady i cmentarzyska neolityczne, łużyckie, wczesnośredniowieczne oraz późnośredniowieczne. W pobliżu planowanej inwestycji znajduje się duże, słabo rozpoznane ciałopalne cmentarzysko ludności kultury łużyckiej, opisane jako Gorzów Wlkp. stan. nr 295 (AZP 45-11/73).

Samo miasto zostało lokowane w 1257 roku przez margrabiów brandenburskich na miejscu wczesnośredniowiecznej osady słowiańskiej.

Początkowo Gorzów rozwijał się w obrębie murów miejskich, których fragment zachował się do czasów współczesnych, będąc jednym z najważniejszych zabytków miasta. Z czasem poza obrębem murów zaczęły powstawać miejskie gospodarstwa i pola uprawne, a osadnictwo przedmieść zaczęło się zagęszczać i rozwijać.

W 1734 roku w Gorzowie splantowano fosy, rezygnując po części z nieużytecznych już umocnień miejskich. Rozpoczęto też wówczas, mając na względzie rozwój miasta, budowę pierwszych znacznie większych domów mieszczańskich poza obrębem murów miejskich. W pierwszej kolejności zabudowano ulice Dzieci Wrzesińskich i Jagielly. Właściwy rozwój budownictwa na terenie Nowego Miasta nastąpił w 2. poł. XIX w. Nakreślono wówczas nowy plan rozbudowy terenów położonych wzdłuż ulic Chrobrego i Mieszka I (powstała w 1888 r.). W 1882 roku wyburzono większość północnej części murów miejskich, zyskując dodatkową przestrzeń pod zabudowę i powodując otwarcie miasta na przedmieścia.

Nowopowstała dzielnica charakteryzowała się zabudową o regularnych kwartałach oraz secesyjnymi kamienicami. Nowe Miasto, w odróżnieniu od centrum Gorzowa, niemalże w ogóle nie ucierpiało podczas drugiej wojny światowej. Niestety obecny stan wielu secesyjnych kamienic jest katastrofalny.

Dawna, niemiecka nazwa obecnej ulicy Jagiellończyka brzmiała Burchardstrasse.

Cel i zakres badań

Inwestycja obejmowała wyburzenie tarasu wejściowego (zdj. 2), remont piwnic i przyziemia, częściową wymianę instalacji oraz modernizację zewnętrznych i wewnętrznych instalacji. Teren przed wejściem do budynku został odhumusowany do poziomu 0,3-0,5 m w celu przebudowy chodników, parkingów i trawników. Większość prac ziemnych skupiała się od strony południowej przed wejściem głównym (ryc. 2).

Nadzorem archeologicznym objęto całość prac ziemnych prowadzonych na zewnątrz budynku. W ramach inwestycji zaplanowano liczne wykopy o różnej głębokości

wokół budynku Urzędu Wojewódzkiego. Prace ziemne wykonywano przy użyciu sprzętu ciężkiego.

Celem badań było uchwycenie pradziejowych pozostałości cmentarzyska łużyckiego oraz czytelnych nowożytnych reliktyw Nowego Miasta. Dodatkowo duża ilość prac ziemnych stwarzała możliwość rozpoznania nieznanych wcześniej pozostałości osadnictwa pradziejowego i historycznego. Obserwację nawarstwień kulturowych ułatwiała duża głębokość prac ziemnych.

Przebieg prac

Prace ziemne prowadzono jednocześnie na obszarze całej inwestycji, w zależności od zaplanowanych potrzeb. Przebieg prac, stwarzał możliwość dokładnej obserwacji historycznych nawarstwień i pozyskania ewentualnych zabytków archeologicznych. Już wcześniej założono możliwość zniszczenia historycznej stratygrafii pracami budowlanymi z lat osiemdziesiątych.

W najgłębszych wykopach związanych z modernizacją zewnętrznych instalacji wziemnych (głównie montaż głębokich studni) zaobserwowano zbliżony układ nawarstwień. Na profilach glebowych zarejestrowano dobrze zachowany układ warstwy nowożytnej o miąższości ok. 0,5 m. W warstwie wystąpił brązowy humusowy piasek. Podczas obserwacji profili wykopów i hałd ziemi nie pozyskano żadnych zabytków archeologicznych (zdj. 9, 10, 11, 12). W warstwie zalegały jedynie nieliczne pochodzące z XX w. pozostałości gruzu ceglanego, niewielkie fragmenty nowożytnych (również dwudziestowiecznych) naczyń ceramicznych i kilka nierozpoznanych przedmiotów metalowych o znikomej wartości zabytkowej (w trakcie prac wykorzystano wykrywacz metalu).

Większość głębokich wykopów była zlokalizowana przed głównym wejściem do budynku, jedynie nieliczne w zachodniej i północnej części inwestycji. W wykopach budowlanych zarejestrowano również liczne głębokie wkopy nowożytne, zapewne pochodzące z okresu powstania budynku w latach osiemdziesiątych.

W trakcie prac modernizacyjnych odhumusowano, po usunięciu wcześniejszych utwardzonych nawierzchni, duży plac w południowej części inwestycji (zdj. 5, 6, 7, 8). Po

dokładnej obserwacji nie zarejestrowano czytelnych pozostałości historycznej zabudowy Nowego Miasta w postaci pozostałości piwnic lub fundamentów. Do dokładnego przeszukania stosunkowo dużej powierzchni w bardzo ciekawym miejscu, wykorzystano wykrywacz metalu. Penetrację utrudniała duża ilość współczesnego gruzu (głównie betonowe pozostałości wyburzonego tarasu wejściowego) złomu żelaznego. Podczas poszukiwań nie pozyskano żadnych metalowych monetarnych i niemonetarnych zabytków archeologicznych. Na odhumusowanej powierzchni, podobnie jak we wcześniejszych wykopach budowlanych zaobserwowano jedynie pozostałości gruzu ceglanego i niewielkie ilości rozdrobnionej dwudziestowiecznej ceramiki nie przedstawiające większej wartości zabytkowej.

Zakończenie

W czasie trwania nadzoru, obejmującego całość prac ziemnych związanych z modernizacją budynku Urzędu Wojewódzkiego nie zaobserwowano żadnych pozostałości pradziejowego cmentarzyska kultury łużyckiej oraz czytelnej zabudowy nowożytnego Nowego Miasta.

Pomimo dużej głębokości licznych wykopów nie zauważono żadnych wartościowych nawarstwień kulturowych. Z zabytków ruchomych zaobserwowano jedynie niewielkie ilości gruzu oraz nieposiadające większej wartości zabytkowej i poznawczej fragmenty dwudziestowiecznej ceramiki i przedmiotów metalowych.

Podczas nadzoru wykonano jedynie niezbędną dokumentację fotograficzną.

MUZEUM LUBUSKIE
im. Jana Dekerta
ul. Warszawska 35
66-400 Gorzów Wlkp.
tel./fax 95/7322843, 95/7323814
(1)

Prac. Monimier

Zdjęcia:

Zdj. 1 Widok przed rozpoczęciem prac.

Zdj. 2 Wyburzenie tarasu.

Zdj. 3 Przebieg prac.

Zdj. 4 Przebieg prac.

Zdj. 5 Przebieg prac.

Zdj. 6 Przebieg prac.

Zdj. 7 Przebieg prac.

Zdj. 8 Przebieg prac.

Zdj. 9 Wykopy pod studnie.

Zdj. 10 Wykopy pod studnie.

Zdj. 11 Wykopy pod studnie.

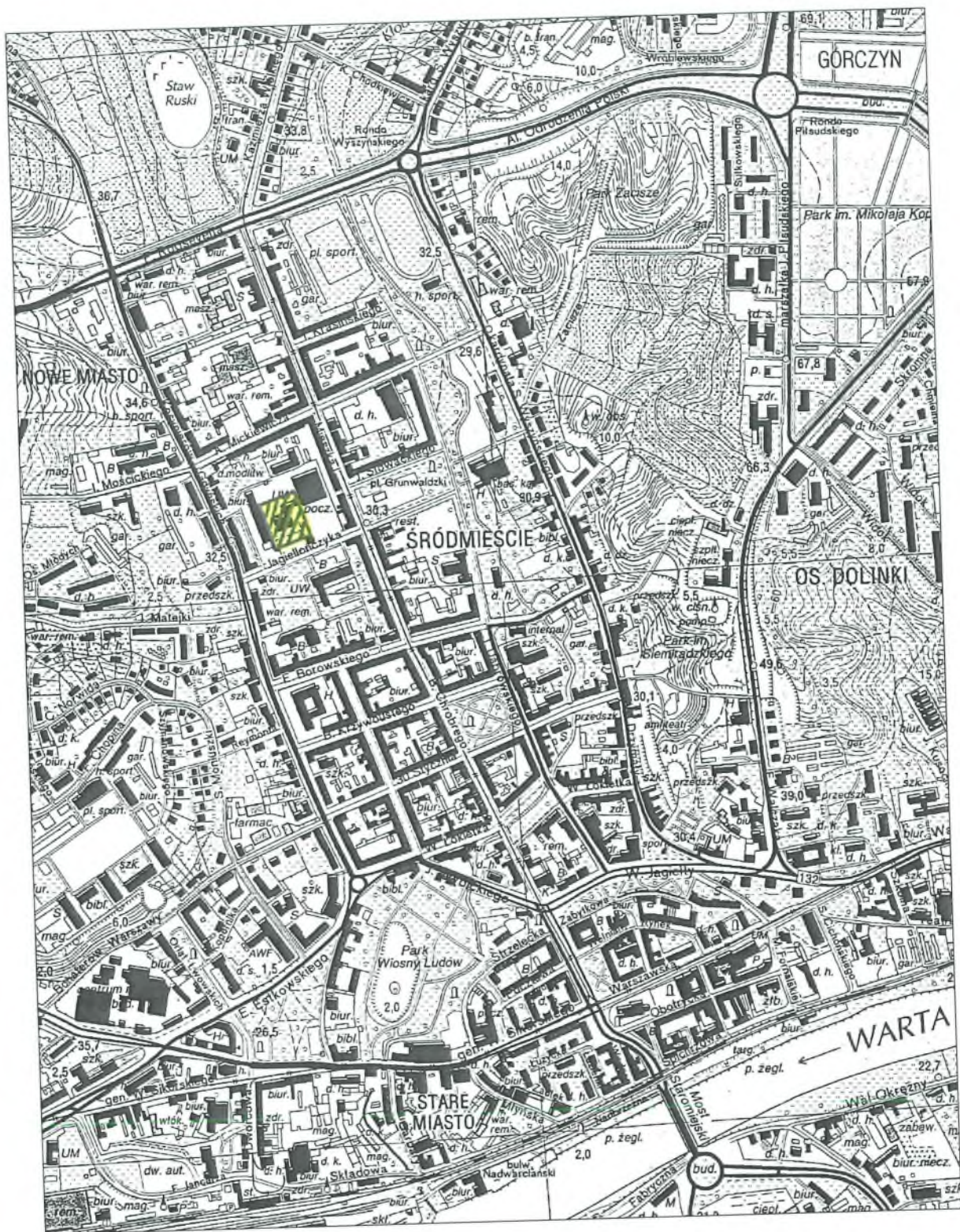
Zdj. 12 Wykopy pod studnie.

Mapy:

Ryc. 1 Lokalizacja inwestycji na planie Gorzowa Wlkp., skala 1:10 000.

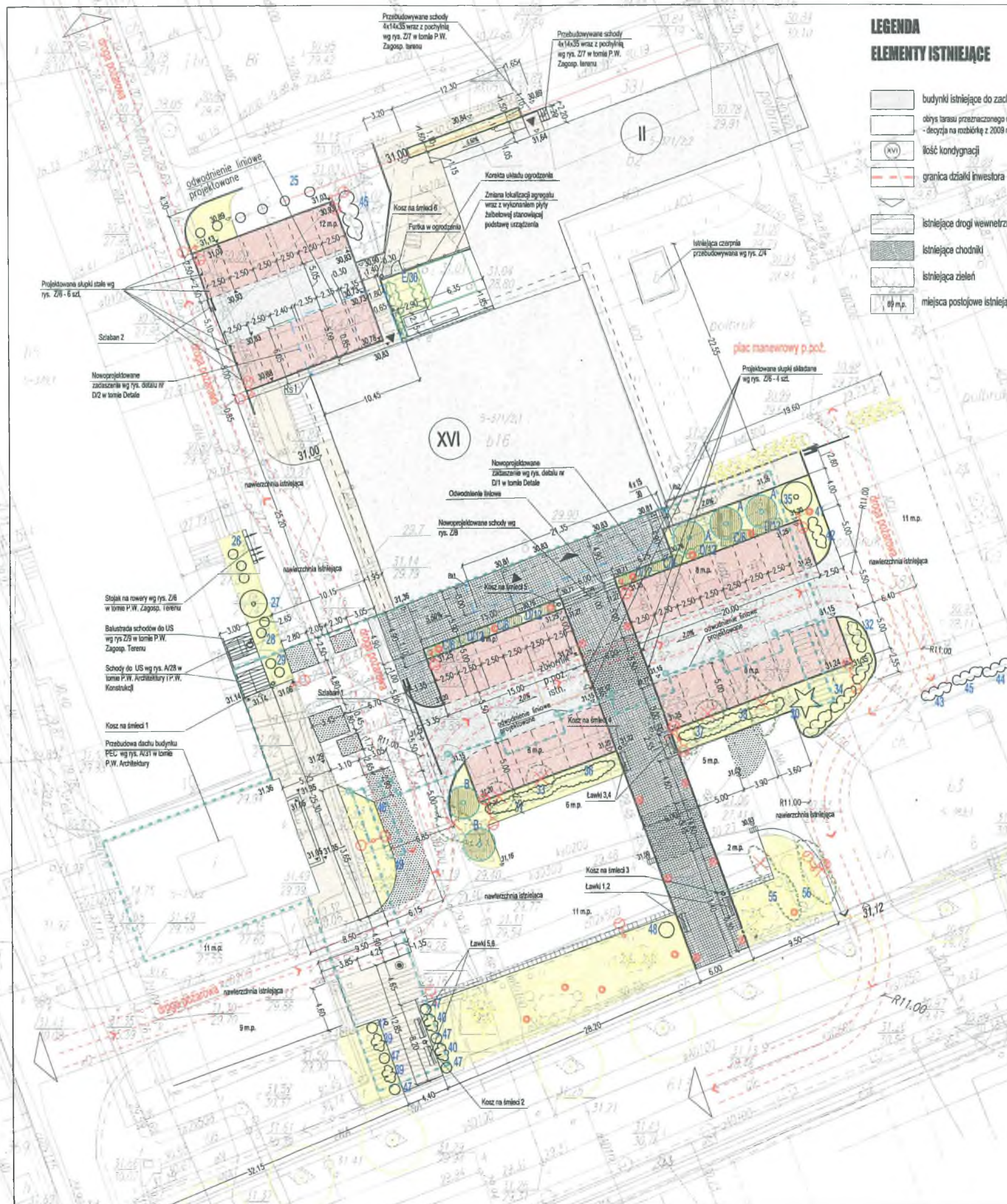
Ryc. 2 Projekt budowlany, skala 1:500.

Ryc. 1 Lokalizacja inwestycji na planie Gorzowa Wlkp., skala 1:10 000.

LEGENDA

ELEMENTY ISTNIEJĄCE

- budynki istniejące do zachowania
- okryta tarasa przeznaczona do rozbudowy - decyzja na rozbudowę z 2009 roku
- ilość kondygnacji
- granica działki inwestora
- istniejące drogi wewnętrzne i parkingi
- istniejące chodniki
- istniejąca zielen
- miejsca postojowe istniejące

ELEMENTY PROJEKTOWANE

- chodniki i drogi do budynków - kostka betonowa jasno-szara 50x20x20cm typu POZBRUK lub równoważna
- parkingi projektowane - kostka betonowa ciemna 50x20x20cm typu POZBRUK lub równoważna
- betonowe płyty chodnikowe w kolorze ciemnym 20x30 i 30x30 cm gr. 8 cm typu Quadro firmy Libel lub równoważne
- betonowe płyty chodnikowe w kolorze ciemnym 20x30 i 30x30 cm gr. 8 cm typu Quadro firmy Libel lub równoważne na wzmocnionej podbudowie
- projektowane nawierzchnie jezdni - kostka betonowa szara 50x20x20cm
- uzupełnienia istniejącej nawierzchni betonowej
- drzewa i krzewy do przesadzenia
- ławki, kosze na śmieci
- skupki blokujące - składane
- oprawy dekoracyjne
- proj. skupki oświetleniowe wys. 90 cm
- projektowane skupki oświetleniowe
- projektowane zadaszenia
- w wejście główne do budynku
- pozostałe wejścia do budynku
- projektowana droga pożarowa
- zielen projektowana - trawniki

PROJEKTOWANA SZATA ROŚLINNA

LEGENDA:

	Trawniki istniejące
	Trawniki projektowane
	Zielen wysoka i krzewy iglaste istniejące - bez zmian
	Zielen wysoka i krzewy przesadzone w nowe miejsca
	Nowoprojektowane drzewa iglaste i liściaste
	Istniejąca zielen do przesadzenia w inne miejsce lub wykonania cięć sanitarnych

UWAGI:

- Drzewa kolidujące z nowym zagospodarowaniem terenu i drzewa i krzewy rosnące na wyburzonym tarasie przeznaczone do przesadzenia oznaczone na rysunku numerami - wykonywać zgodnie z wydaną decyzją na przesadzenie drzew i zaakceptowaną planszą przesadzeń - rys. Z/3
- Przed przesadzeniem drzew i krzewów należy zaopatrzyć każdą roślinę w etykietę z numerem odpowiadającym numerowi na planszy przesadzeń - rys. nr Z/3, tak aby po wykopaniu przesadzić ją w miejsce oznaczone odpowiednim numerem na Planszy podstawowej - rys. nr Z/1
- Drogi, chodniki i odwrozenie nawierzchni wg projektu P.W. Drog.

PROJEKTOWANE NASADZENIA:

DRZEWA

- A jarząb pospolity pendula
- B jesion wyniosły "Nana"

KRZEWY

- C jałowiec płozący niebieski "Blue Chip"
- D róża okryta "White Meidland"
- E berberys thunberga "Golden Ring"/"Harlequin"

BILANS POWIERZCHNI TERENU:

1. Pow. terenu objętego zagospodarowaniem:	6 373,80 m ²
2. Pow. zabudowy istniejącej: 2.1. łącznik - 400,90 m ² 2.2. budynek LUW - 767,80 m ²	1 168,50 m ²
3. Nawierzchnie jezdni do odtworzenia:	130,00 m ²
4. Chodniki i drogi z kostki betonowej:	485,00 m ²
5. Parkingi projektowane z kostki betonowej:	350,00 m ²
6. Chodniki z płyt betonowych:	407,00 m ²
7. Nowoprojektowana zielen - trawniki:	690,00 m ²

BILANS MIEJSC POSTOJOWYCH:

1. Miejsca postojowe istniejące:	55 m.p.
2. Miejsca postojowe projektowane:	44 m.p.
3. Łącznie:	99 m.p.

BILANS POWIERZCHNI TERENU:	
1. Pow. terenu objętego zagospodarowaniem:	6 373,80 m ²
2. Pow. zabudowy istniejącej: 2.1. łącznik - 400,90 m ² 2.2. budynek LUW - 767,80 m ²	1 168,50 m ²
3. Nawierzchnie jezdni do odtworzenia:	130,00 m ²
4. Chodniki i drogi z kostki betonowej:	485,00 m ²
5. Parkingi projektowane z kostki betonowej:	350,00 m ²
6. Chodniki z płyt betonowych:	407,00 m ²
7. Nowoprojektowana zielen - trawniki:	690,00 m ²
BILANS MIEJSC POSTOJOWYCH:	
1. Miejsca postojowe istniejące:	55 m.p.
2. Miejsca postojowe projektowane:	44 m.p.
3. Łącznie:	99 m.p.

BILANS POWIERZCHNI TERENU:	
1. Pow. terenu objętego zagospodarowaniem:	6 373,80 m ²
2. Pow. zabudowy istniejącej: 2.1. łącznik - 400,90 m ² 2.2. budynek LUW - 767,80 m ²	1 168,50 m ²
3. Nawierzchnie jezdni do odtworzenia:	130,00 m ²
4. Chodniki i drogi z kostki betonowej:	485,00 m ²
5. Parkingi projektowane z kostki betonowej:	350,00 m ²
6. Chodniki z płyt betonowych:	407,00 m ²
7. Nowoprojektowana zielen - trawniki:	690,00 m ²
BILANS MIEJSC POSTOJOWYCH:	
1. Miejsca postojowe istniejące:	55 m.p.
2. Miejsca postojowe projektowane:	44 m.p.
3. Łącznie:	99 m.p.

Zdj. 1 Widok przed rozpoczęciem prac.

Zdj. 3 Przebieg prac.

Zdj. 2 Wyburzenie tarasu.

Zdj. 4 Przebieg prac.

Zdj. 5 Przebieg prac.

Zdj. 7 Przebieg prac.

Zdj. 6 Przebieg prac.

Zdj. 8 Przebieg prac.

Zdj. 9 Wykopy pod studnie.

Zdj. 11 Wykopy pod studnie.

Zdj. 10 Wykopy pod studnie.

Zdj. 12 Wykopy pod studnie.